

МАДАНИЯТ ЧОРАҲАЛАРИ

1 СОН, 3 ЖИЛД

ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ

НОМЕР 1, ВЫПУСК 3

CROSSROADS OF CULTURE

VOLUME 3, ISSUE 1

TOSHKENT-2021

МАДАНИЯТ ЧОПРАҲАЛАРИ / ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ / CROSSROADS OF CULTURE

№ 1 (2021) DOI:<http://dx.doi.org/10.26739/2181-0737-2021-1>

Бош муҳаррир:

Юсупова Марина Римовна
бош муҳаррир, санъатшунослик фанлари
номзоди, доцент

Главный редактор:

Юсупова Марина Римовна –
кандидат искусствоведения,
доцент

Chief Editor:

Yusupova Marina Rimovna –
candidate of art science, assistant
professor

Масъул котиб:

Маматқосимов Жаҳонгир Абирқулович
– масъул котиб, педагогика фанлари
бўйича фалсафа доктори (PhD),
доцент

Ответственный секретарь:

**Маматқосимов Джаҳонгир
Абирқулович** – доктор философских наук
(PhD) в области педагогических наук,
доцент (ответственный секретарь)

Executive Secretary:

Mamatkasimov Jakhongir Abirkulovich
– Doctor of Philosophy (PhD) in the field
of Pedagogical sciences, assistant professor
(Executive Secretary)

Таҳрир хайъати:

Редакционная коллегия:

Editorial team:

Маврулов Абдухалил Абдулхаевич –
тарих фанлари доктори, профессор

Маврулов Абдухалил Абдулхаевич –
доктор исторических наук, профессор

Mavrulov Abdukhalil Abdulkhaevich –
Doctor of Historical Sciences, Professor

**Иброҳимов Оқилхон
Ақбарович** – санъатшунослик фанлари
доктори, профессор

Иброҳимов Оқилхон Ақбарович –
доктор искусствоведения,
профессор

Ibrokhimov Okilkhon Akbarovich –
Doctor of Arts, Professor

Исакулова Нилуфар Жаникуловна –
педагогика фанлари доктори, профессор

Исакулова Нилуфар Жаникуловна –
доктор педагогических наук, профессор

Isakulova Nilufar Zhanikulovna –
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Нишонбоева Қундузхон Вахобовна –
тарих фанлари номзоди, доцент

Нишонбоева Қундузхон Вахобовна –
кандидат исторических наук, доцент

Nishonboeva Kunduzkhon Vakhobovna
– candidate of historical sciences, assistant
professor

Хайтматова Сабохат Агзамовна –
санъатшунослик фанлари номзоди, доцент

Хайтматова Сабохат Агзамовна –
кандидат искусствоведения, доцент

Khaytmatova Sabokhat Agzamovna –
candidate of art science, assistant professor

Касимов Нозим Козимович – филология
фанлари номзоди, профессор

Касимов Назим Козимович – кандидат
филологических наук, профессор

Kasimov Nazim Kozimovich – candidate of
filology science, Professor

Шермонов Элдор Уролович – педагогика
фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD)

Шермонов Элдор Уролович – доктор
философских наук (PhD) в области
педагогических наук

Shermanov Eldor Urolovich – Doctor of
Philosophy (PhD) in the field of Pedagogical
sciences

Нарзуллаев Гулом Асадович –
педагогика фанлари номзоди

Нарзуллаев Гулям Асадович – кандидат
педагогических наук

Narzullaev Gulom Asadovich – candidate
of Pedagogical Sciences

Худоев Ғани Мухаммадович –
санъатшунослик фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент

Худоев Ғани Мухаммадович – доктор
философских наук (PhD) в области
по искусствоведению, доцент

Khudoev Gani Muhammadovich – Doctor
of Philosophy (PhD) in the field of art
sciences, assistant professor

Абдуҷаббарова Мусаллам Лапасовна –
педагогика фанлари номзоди, доцент

Абдуҷаббарова Мусаллам Лапасовна –
кандидат педагогических наук, доцент

Abdujabbarova Musallam Lapasovna –
candidate of Pedagogical Sciences, assistant
professor

Якубов Бахтиёр Чориевич –
санъатшунослик фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD)

Якубов Бахтиёр Чориевич – доктор
философских наук (PhD) в области по
искусствоведению

Yakubov Baxtiyor Choriyevich – Doctor of
Philosophy (PhD) in the field of art sciences

Давлатов Ойбек Ғаниевич – педагогика
фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Давлатов Ойбек Ғаниевич – доктор
философских наук (PhD) в области
педагогических наук

Davlatov Oybek Ganievich – Doctor of
Philosophy (PhD) in the field of Pedagogical
sciences

Турсунметова Робия Абдулла қизи –
PhD таянч докторант

Турсунметова Робия Абдулла қизи –
PhD докторант

Tursunmetova Robiya Abdulla qizi –
PhD researcher

Саҳифаловчи: Абдулазиз Мухаммадиев

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улицы Амира Темура пр. 1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr. 1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1.Хаджиметов Бехзод Бахадирович ЎЗБЕКИСТОН МИНИАТЮРА САНЪАТИ: ТУРЛИ УСУЛ, ЙЎНАЛИШ ВА АШЁЛАРИ	4
2.Муродова Матлуба Шукуровна ЎЗБЕК НИКОҲ ТҶИИ МАРОСИМИ ФОЛЬКЛОРИНИНГ ЛОКАЛ ХУСУСИЯТЛАРИГА ОИД АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР	10
3.Мирпўлатов Ҳусан Тоҳирович НАВРЎ – ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ОБЪЕКТИ СИФАТИДА.....	14
4.Алимджанова Нодира Абдугапаровна ЎЗБЕК РАҚС САНЪАТИ РИВОЖИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	18
5.Ганиева Чарос Хашимовна МУЗЕЙ ПЕДАГОГИКАСИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ	23
6.Жўраев Ҳусан Алишерович МУҲАММАД КАРДАРИЙ ХОРАЗМИЙ “АЛ-ЖОМИЪ АЛ-ВАЖИЗ” АСАРИНИНГ ДУНЁ ОЛИМЛАРИ ТОМОНИДАН ЭЪТИРОФ ЭТИЛИШ САБАБЛАРИ	28
7.Исламов Феруз Хошимович ХИВА ХОНЛАРИНИНГ ШАҲАР ТАШҚАРИСИДАГИ САРОЙЛАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ.....	32
8.Шокаримов Ўктамжон Ибрагим ўғли ХОР САНЪАТИДА ПРОФЕССОР НАЙИРА ШАРАФИЕВАНИНГ ИЖОДИЙ ФАОЛИЯТИ.....	36
9.Ювошев Азиз Мамасолиевич ХАЛҚАРО БАХШИЧИЛИК САНЪАТИ ФЕСТИВАЛИ РЕЖИССУРАСИДА БАДИИЙ-ИФОДАВИЙ ВОСИТАЛАР	40

МАДАНИЯТ ЧОРРАҲАЛАРИ ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ CROSSROADS OF CULTURE

Ганиева Чарос Хашимовна
Камолиддин Бехзод номидаги Миллий рассомлик
ва дизайн институти доценти

МУЗЕЙ ПЕДАГОГИКАСИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

 DOI 10.26739/2181-0737-2021-1-5

Аннотация. Мақола музей педагогикасининг фан сифатида қарашлари ва талқинлари, музей педагогик дастурларининг моделлари, музейдаги болаларнинг билим фаолияти шакллари, музей ва мактаб ўртасидаги ҳамкорликка бағишланган.

Шунингдек, замонавий таълим маконида музей педагогикаси ривожланишининг хусусиятлари кўриб чиқилади. Фуқаролик жамиятини ва маданиятлараро ўзаро муносабатларни шакллантиришга йўналтирилган фанлараро музей тадқиқотларининг долзарб мавзуси таҳлил қилинади. Музей педагогикаси - музей таълими методологиясини кенг маданий контекстда ривожлантириш, замонавий музейларни ижтимоий алоқа марказлари сифатида модернизация қилиш муҳимлиги таъкидланади.

Калит сўзлар: ўзаро таъсир, алоқа, маданият, фанлараро, музей педагогикаси, музей таълими, таълим майдони.

Ганиева Чарос Хашимовна
Доцент Национальный институт искусств и дизайна
имени Камолиддина Бехзода

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЕ МУЗЕЙНОЙ ПЕДАГОГИКИ

Аннотация: Статья посвящена различным взглядам и трактовкам музейной педагогики как науки, моделям музейно-педагогических программ, формам познавательной деятельности детей в музее, партнерству музея и школы.

В статье рассмотрены особенности развития музейной педагогики в современном образовательном пространстве. Проанализирована актуальная тематика междисциплинарных музеелогических исследований, направленных на формирование гражданского общества и межкультурное взаимодействие. Акцентировано на важности разработки методологии музейной педагогики в широком культурном контексте, модернизации современных музеев как центров социальной коммуникации.

Ключевые слова: взаимодействие, коммуникация, культура, междисциплинарность, музейная педагогика, музейное образование, образовательное пространство.

TRENDS DEVELOPMENT OF MUSEUM PEDAGOGY

Annotation: The article is devoted to different views and interpretations of museum pedagogy as science, models of museum and pedagogical programs, forms of cognitive activity of children in the museum, partnership between the museum and school.

The peculiarities of the development of museum pedagogy in the modern educational space are considered in the article. The current topic of interdisciplinary museology research aimed at the formation of civil society and intercultural interaction is analyzed. It emphasizes the importance of developing the methodology of museum pedagogy – museum education in a broad cultural context, modernizing modern museums as centers of social communication.

Key words: interaction, communication, culture, interdisciplinarity, museum pedagogy, museum education, educational space.

Замонавий музейнинг таълим функциясини амалга оширишда муҳим омил бу музей педагогикаси фанини такомиллаштириш ҳисобланади. Бу нафақат музейнинг таълим имкониятларини ҳисобга олиш, балки ташриф буюрувчиларга “педагогик” таъсир кўрсатишга имкон беради.

Музей педагогикаси муаммоларини илмий интизом сифатида акс эттирувчи асосий тушунчаларга олимлар қуйидагиларни киритадилар: “музей предмети”, “музей маданияти”, “музей таълими”, “музей алоқаси”, “таълим”, “дидактика”, “кўргазмали фикрлаш” ва бошқалар. Фанлараро алоқадорлиги туфайли музей педагогикаси, интеграция туфайли қўшимча талқинга эга бўлган Музейшунослик ва психологик-педагогик фанлар категорияларида фаолият кўрсатади.

Музей педагогикасида ўқув интизومي сифатида муҳим ўринни музей педагоги фаолияти хусусияти, жумладан, педагогнинг мақсадлари, фаолият усуллари, музей педагогини мактаб ўқитувчисидан ажратиб турадиган хусусиятлар эгаллайди.

Россия музейлари тизимида музей педагогикасида асосий эътибор болаларнинг мавжуд экспозициядаги маълумотларни қидириш, идрок этиш ва қайта ишлаш қобилиятларини ривожлантиришга эмас, балки умумий маданият, ижтимоийлашув, ахлоқий ва эстетик тарбияни ривожлантиришга қаратилган. Бундан ташқари, музейнинг болага таъсирини психологик қўллаб-қувватлаш ғоясига эътибор қаратилади (музей педагогикасига оид хорижий қарашларда бундай бўлмаган) [2, 26].

М.Ю.Юхневич фикрига кўра, музей педагогикаси музейга ташриф буюрувчиларнинг кизиқишларини музей алоқасининг айрим турларига йўналтириш, музей маданияти каби параметрлар музей ўқув фаолиятининг психологик асосини ташкил этиш учун маълум аҳамиятга эга бўлган музей ахборотини идрок этишга тайёрлик мотивацияси ва даражасини кўрсатади. Музей педагогикаси тарихи шуни кўрсатадики, музей аудиториясига бўлган муносабат аста-секин ўзгариб боради ва у ўқитилиши керак бўлган объект сифатида эмас, балки коммуникатив жараённинг тенг ҳуқуқли иштирокчиси сифатида, музей муҳитида олиб бориладиган диалог сифатида қабул қилина бошлайди [6, 34].

Илмий манбаларнинг таҳлили кўрсатганидек [9,57], музей педагогикасининг маҳаллий ҳудуд миллий назарияси ва амалиётида болалар ва ёшларни тарбиялаш мақсадлари, таълимнинг замонавий муаммоларини ҳал этишга қаратилган мақсадлар ва вазифалар (бола шахсини ҳар томонлама ривожлантириш, ижодий фаолиятни ривожлантириш, билим мустақиллиги, билим жараёнлари, ватанпарварлик тарбияси ва бошқ.).

Музейнинг педагогик фаолиятнинг мазмуни, жумладан, тарихий фактлар, воқеалар, афсоналар, фольклор, экспонатлар талқини ва яна кўп нарсалар - Давлат таълим стандарти томонидан тақдим этилган умумтаълим мазмуни билан бир қаторда аниқланади. Умумий таълимдан фарқли ўлароқ, музей педагоги ва томошабинлар ўртасидаги мулоқотнинг мазмуни стандартлаштирилмаган ўқув дастурларидан озод, кўп ҳолларда у муаллифлик хусусиятига эга ва музей мутахассисининг маданий даражасига ва музейнинг ўзига хос хусусиятларига боғлиқ.

Шунингдек, музейдаги болалар билан машғулотларда қўлланиладиган воситалар мажмуини тасвирлаш мумкин: у ҳам хилма-хил бўлиб, оғзаки, кўргазмали, техник воситалар, гуруҳли ва индивидуал шакллари, болаларнинг мустақил билим олиши, изланиш ва ижодий фаолияти кабиларни ўз ичига олади.

Умуман олганда, музей-педагогик фаолиятнинг фаолият компоненти мактаб ўқитувчисининг педагогик фаолияти билан умумий хусусиятларга эга, аммо мутахассислар ва амалиётчилар мактабда анъанавий ўқитишга нисбатан таълим ва ривожланиш функцияларини мустаҳкамлашда музей педагогик фаолияти учун муҳим имкониятларни қайд этадилар. Яхши ташкил этилган мулоқотлар билан таъминланган музейнинг педагогик фаолияти мактаб (бошқа ўқув юртларидаги машғулотлар)да касбий жихатдан баркамол дарслардан кўра ёшлар онги ва қалбига кўпроқ таъсир кўрсатади.

Буларнинг барчаси музей педагогларини касбий тайёрлаш жараёнида уларда умуман музей-педагогик фаолият ҳақида тасаввур ҳосил қилиш керак деган хулосага олиб келади. Тарбиявий ва ривожлантирувчи функцияларнинг устувор бўлишини таъминлаш мақсадида педагогик жараённинг тузилишини музей муҳитига лойиҳалаштиришни ўрганиш муҳим аҳамиятга эга. Музей ахбороти болани тарбиялаш ва ривожлантириш мақсади эмас, балки воситаси бўлиши керак.

Кўриб чиқилган тадқиқотларда музей педагогларини касбий тайёрлаш муаммосига катта эътибор қаратилган. Фойдаланилган илмий манбаларга асосланган ҳолда ушбу муаммонинг ҳолатини бир неча даражаларда тақдим этиш мумкин: 1) Музейдаги ўқув фаолиятга мутахассислар тайёрлайдиган муассасалар; 2) бундай таълим мазмуни ва шакллари таҳлил қилиш; 3) музей педагогларини касбий тайёрлашнинг муаллифлик концепцияси.

Музей педагогларни музейларда ҳам, мактабларда ҳам ишлашга тайёрлаш XX асрнинг ўрталарига келиб музейларни таълим объектлари сифатида расмий тан олингандан сўнг АҚШдаги университет ва коллежларда бошланди. 1960 йиллардан АҚШда музей педагогикасининг уйғониш даври бошланди, бу вақтда ўнлаб янги музейлар ташкил этилиши билан бирга музей ташкил этиш концепцияси ҳам қайта кўриб чиқилади. Шунга кўра, Бостон болалар музейи директори Михаэл Спокнинг ва Сан-Францискодаги эксплораториум асосчиси Франк Оппенхеймерлар фаолиятини алоҳида таъкидлаш керак.

Хорижий олимлар музей таълимини кўйидаги энг муҳим профессионал фазилатларга ажратишган: коллекцияларни билиш ва билим жараёнини ташкил қилиш қобилияти, мақбул музей орқали талабалар маршрутини танлаш, психология ва физиология соҳасида билим, савол бериш ва жавоб тинглаш қобилияти, махсус аудиториялар учун дастур яратиш, материаллар ўзлаштириш турли шакллари бирлаштириш қобилияти. Музей педагоги нафақат ташриф буюрувчиларни кўргазма билан боғлиқ маълум билимлар тўплами ҳақида хабардор қилибгина қолмай, балки улар билан мулоқотга киришиши, мустақил ижодий изланишларини рағбатлантириши керак - баъзи ҳолларда фақат воситачи сифатида, баъзан эса экспозицион техникалар ёрдамида тайёрланади.

Кўриб чиқилаётган тушунчанинг мазмунига оид қарашлар таҳлили шуни кўрсатадики, бу музей-педагогик фаолиятнинг асосий хусусиятлари ва мутахассис шахсини акс эттирувчи янги хусусиятларни аниқлаб, жамият тараққиёти, музей педагогикасини шакллантириш билан доимо бойиб боради. Бу борада Германия музейшунослари тажриба ўтказишди ва музей педагогикасининг асоси сифатида Болалар музейини ташкил этишда бир мунча илғор саналиб келган. Болалар ва ўсмирлар музейларини ташкил этишда бутунлай хилма-хил ташкилотлар иштирок этади. Улар қаторига турли мобиль лойиҳалар устида ишлаган тажрибали инсонлар ва ташкилотлар киради. Энг машҳурлари Мюнхендаги Педагогик акция “Museomobil” ёки Дюссельдорфдаги АККЈдир.

Булар учун болалар ва ўсмирлар музейи концепцияси мобиль усулларни стационарга айлантириш ва дастурлар тематикасини кенгайтириш имкониятини яратади. Бошқалар вақтинчалик катта кўргазмалар уюштириб, болалар музейининг бутунлай янги формаларини яратиш устида иш олиб борадилар. Бу ерда Гамбург, Франкфурт-на-Майндаги (Калейдоскоп), Берлиндаги (Neue Universum), Фульддаги (Болалар академияси)ни, шунингдек, Венадаги болалар музейи лойиҳасини айтиб ўтиш мумкин. Ниҳоят, Берлинда, Лейпцигда, Эссенда ва бошқа жойларда музейлар мавжуд. 1980 йилдан бери улар доим учрашиб, тажриба алмашишади. Бу учрашувларда чет эллик ҳамкорлар билан мунозара олиб бориш, биргаликда дастур ва лойиҳаларни муҳокама қилиш муҳим роль ўйнайди.

Музей педагогикасининг касбий тайёргарлиги муаммоларини акс эттирувчи илмий-ўқув адабиётларининг таҳлили шуни кўрсатдики, биринчидан, музей педагогларининг касбий тайёргарлигининг назарий-методик базаси ҳалокатли даражада кичик, иккинчидан, махсус ўқув адабиётлари (дарслик ва қўлланмалар, луғатлар ва бошқа маълумотнома адабиётлар, қўлланмалар) деярли йўқ. Мавжуд адабиётлар музей педагогларининг бадиий музейлардаги ишларига қаратилган. Шу билан бирга музейларнинг тур ва регионал хусусиятларига кўра хилма-хиллиги музей педагогларини касбий тайёрлашда турли хусусиятларни ҳисобга олишни талаб қилади. Бу ҳол музей педагогларини тайёрлаш учун зарур ўқув-услубий база ўта кичик деган ҳулосага янада таъсир кўрсатади.

Вазиятли ёндашув позициясидан музей-педагогик фаолиятни ҳисобга олиб, музей педагоги сифатида ўз тажрибасига таяниб, музей муҳитида талабалар билан педагогик мулоқотда юзага келадиган энг кенг тарқалган, типик вазиятларни аниқлаш мумкин: муаммоли, ҳиссий-қадриятли, ўқув-билиш, ижодий, амалий. Музей педагогининг бундай вазиятларни яратиш бўйича тегишли кўникмаларга эга бўлиши (бу ўзига хос компетентлик), шунингдек, ўқитувчига кутилмаган педагогик вазифаларни туғдирувчи эҳтимолий лаҳзаларни олдиндан кўра олиш қобилияти муҳимдир [7, 54].

Музей педагогининг касбий муҳим сифатлари қуйидаги хусусиятларни ўз ичига олади:

- интеллектуал соҳада - музей ва педагогик фаолият муаммоларини ҳал қилишда музей муҳитининг имкониятларини таҳлил қилиш қобилияти; зарур маълумотларни излаш, ўзгартириш ва ўзгартириш ҳолатларида ижодкорлик, мослашувчанлик, танқидийлик, изчиллик, ҳаракатчанлик, фикрлаш самарадорлигини кўрсатиш; педагогик вазиятларни музей томошабинларининг шахсий хусусиятлари билан боғлаш қобилиятига ифодаланган педагогик тасаввур, тушунча ва прогнозлаш. Музейшунослик, педагогика, психология ва музейнинг ўзига хос хусусиятларини акс эттирувчи ихтисослик фанларига оид билимларни сингдириш; музей муҳитида мулоқотнинг психологик хусусиятларини билиш;

- иродавий соҳада - музей муҳитида ҳаракатларни мақсадга мувофиқлиги, кийинчиликларга нисбатан фаолият, рухий барқарорлик оптимал даражада фаолиятини амалга ошириш учун қобилияти; сабр-тоқат ва турли вазиятларда ўз-ўзини назорат (айниқса, кутилмаганда) фикрлаш мослашувчан талаб ва тезкор ечимлар учун қидирув, ўз фаолиятида уларни ишлатиш учун янги усуллари ва кўникмаларини ўзлаштиришда қатъият; ўз-ўзини фаоллаштириш, ўз-ўзини ривожлантириш мақсадларига эришиш;

- ҳиссий соҳада - турли педагогик вазиятларда ва болаларнинг ҳиссий кўринишларида ўз ҳиссий ҳолатларини тушуниш қобилияти, музей муҳитида ишлашда аралаштиришдан қочиш қобилияти; талабалар ва бошқа музей томошабинларининг ҳиссий ҳолатларини бошқариш қобилияти; музей ресурсларидан фойдаланишдан келиб чиқадиган ҳис-туйғуларини ва тажрибаларини очиқ алмашиш қобилияти;

- мавзу-амалий соҳада - музей муҳитида янги билим, турлари ва фаолият шакллари ўзлаштириш қобилияти; музей-педагогик фаолиятида аудио, видео ва мультимедия технологиясидан фойдаланишга тайёрлик; ахборот қидириш ва қайта ишлаш кўникмалари, экскурсиялар, маърузалар ва музей-педагогик фаолиятнинг бошқа шакллари лойиҳаларини ишлаб чиқиш; аудитория билан мулоқот қилиш қобилияти (қулай психологик иқлим яратиш қобилияти, муваффақиятли ҳамкорликни амалга ошириш ва бошқалар.);

- ўз-ўзини тартибга солиш соҳасида – педагогик вазиятларда акс эттириш қобилияти; ўз-ўзини таҳлил қилиш ва музей муҳитида профессионал фаолиятни ўз-ўзини баҳолаш; ўз фаолиятини, ўз шахсий услубини ташқи ва ички музейларда тўпланган ижтимоий ва профессионал тажриба билан боғлаш қобилияти; касбий фаолиятда ва ҳулқ-атворда ўз компетентлигининг кучли ва заиф томонларини аниқлаш қобилияти; уларнинг кейинги касбий ўсиш заҳираларини аниқлаш, ўқув фаолияти ва унга муносабатини музей ва педагогик инновациялар нуқтаи-назаридан тартибга солиш қобилияти [5, 49].

Музей-педагогик фаолиятининг хусусиятлари ва музей педагогининг компетентлиги ва индивидуаллиги хусусиятлари ҳақидаги қарашларни умумлаштириш унинг касбий психологик-педагогик тайёргарлиги жараёнининг моделини бир жойга қўйиш имконини бери.

Модель тўрт компонентни ўз ичига олади: аксиологик, ахборот, фаолият ва аналитик.

Аксиологик компонент қиймат-мақсад вазифасини бажаради касбий психологик-педагогик аспект доирасида музей ва ўқув фаолияти ва компетенция соҳасида қадриятларни шакллантиришга йўналтирилган таълимни акс эттиради

– Моделнинг *ахборот компоненти* кадриятлар ва мақсадларни ҳисобга олган ҳолда тавсифланади, чунки музей тарбиячиси мутахассис сифатида ўзи учун муҳим бўлган объектлар ҳақида маълумотга эга бўлиши керак: музей педагоги ва музейдаги касбий фаолияти ҳақида маълумот. Моделнинг ахборот компонентида янги-музей педагогининг ўз фаолиятига тайёрлигининг психологик компонентлари ҳақидаги маълумотлар.

– Моделнинг *фаолият компоненти* аналитик компонент билан бирликда қаралади, чунки у касбий тайёргарлик жараёнининг икки узвий жиҳати ҳисобланади. Музей педагогининг музей муҳитига хос бўлган махсус танланган педагогик вазиятлар турларини яратиш, уларнинг ўз-ўзини таҳлил қилиш, эҳтимолий ҳодисаларни башорат қилиш ва уларнинг тегишли педагогик вазифалари, муайян вазиятларда ҳаракатларни ўз-ўзини баҳолаш, натижалар ва мақсадларига мувофиқлик, ўз психологик ва педагогик жиҳатдан ўзгаришларни ўз-ўзини баҳолаш.

– *Ишлаб чиқилган* моделларни эксперт баҳолаш – музей педагоги шахсининг модели ва унинг психологик-педагогик тайёргарлиги модели бир томондан, бундай тренингнинг мақсадли йўналиши ва мазмуни ҳақидаги тахминлар, иккинчи томондан, унинг психологик-педагогик асосини мустаҳкамлаш заруриятини тасдиқлади [5, 63].

Юқоридагиларни умумлаштирган ҳолда шунини қайд этиш мумкинки, музей педагогикаси ҳозирги кунда нафақат илмий-тарбиявий интизом сифатида ўз шаклини, балки унинг мазмуни ҳам эгаллаш босқичида ўзининг интегратив, фанлараро табиатини акс эттиради. Музейнинг педагогик фаолияти, музей педагогларининг касбий фаолияти мазмуни ва усуллари тўғрисидаги мавжуд илмий маълумотлар албатта такомиллаштирилади, лекин бугунги кунда музей педагогикаси ҳақида касбий тайёрлашнинг назарий-методологик асоси сифатида айтиш мумкин.

Адабиётлар рўйхати:

1. Крешенштайнер Р. Развитие художественного ребенка. - М., 1914. - 225 с.
2. Столяров Б.А. Музейная педагогика: история, теория, практика. - М.: Высшая школа, 2004. - 195 с.
3. Фолль К. Опыты сравнительного изучения картин. - М.: Изд-во Г.А.Лемана и С.И.Сахарова, 1916. - 235 с.
4. Фройденталь Г. Музей-Народное образование - Школа. 1931. - 186 с.
5. Юренева Т.Ю. Музееведение. - М.: Академ. Проект, 2004. - 494 с.
6. Юхневич М.Ю. Музейная педагогика как научная дисциплина // Культурно-образовательная деятельность музеев. - М., 1997. - 267 с.
7. Юхневич М.Ю. Я поведу тебя в музей: Учеб. пособие по музейной педагогике / Рос. инс-т культурологии. - М., 2001. - 223 с.
8. Lichtwark A. Uebungen in der Betrachtung von Kunstwerken. - Berlin: Verlag von Bruno Cassire, 1909; P. 130.
9. Museum education; History, Theory and Practice / Ed. N.Berry and S.Mayer. Reston, 1989. P. 57.
10. Пугаченкова Г.А., Л.И.Ремпель. “Очерки искусства Средней Азии”. - М.: 1982.

МАДАНИЯТ ЧОРАҲАЛАРИ

1 СОН, 3 ЖИЛД

ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ

НОМЕР 1, ВЫПУСК 3

CROSSROADS OF CULTURE

VOLUME 3, ISSUE 1

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000